

досягнення справедливості.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Теорія доказів: підручник / К.В. Антонов та ін. Київ: Алерта, 2015. 294 с.
3. Вапнярчук В.В. Мета кримінального процесуального доказування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 1. С. 78-82.
4. Кучинська О.П. Чи можливо встановити об'єктивну істину в кримінальному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 10. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/511>.

УДК 659.4:327.88(043.2)

Леонов Б.Д., д.ю.н., с.н.с.,
м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ

Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685 затверджено Стратегію інформаційної безпеки (далі – Стратегія), яка визначає актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на протидію таким загрозам, захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних. Її метою є посилення спроможностей щодо забезпечення інформаційної безпеки держави, інформаційного простору, підтримки інформаційними засобами та заходами соціальної та політичної стабільності, оборони держави, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, демократичного конституційного ладу, забезпечення прав та свобод кожного громадянина [1].

Стратегія містить аналіз національних викликів та загроз в інформаційній сфері, серед яких виділяється: недосконалість регулювання відносин у сфері захисту професійної діяльності журналістів. Актуальною проблемою є непоодинокі випадки втручання в професійну творчу діяльність журналістів, інші посягання на свободу інформаційної діяльності, зокрема перешкоджання їх професійній діяльності, погрози, насильство щодо них, посягання на їх життя та власність. Зазначене позбавляє журналістів можливості належним чином інформувати суспільство про суспільно важливі події та явища, перешкоджає розвитку українського медіаринку, ускладнює ведення бізнесу у цій сфері, зберігає залежність засобів масової інформації від їх власників, а також не забезпечує додержання професійних стандартів діяльності журналістів [1].

На окрему увагу заслуговує виділена в Стратегії проблема регулярних

репресій стосовно незалежних журналістів на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також переслідування за перегляд українського контенту, що є характерним для тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей.

Стратегічна ціль 4 Стратегії сформульована так: «Забезпечення дотримання прав особи на збирання, зберігання, використання та поширення інформації, свободу вираження своїх поглядів і переконань, захист приватного життя, доступ до об'єктивної та достовірної інформації, а також забезпечення захисту прав журналістів, гарантування їх безпеки під час виконання професійних обов'язків, протидія поширенню незаконного контенту» [1]. Досягнення цієї цілі планується здійснити шляхом: удосконалення законодавства стосовно правового статусу журналістів, провадження ними своєї професійної діяльності, відповідальності за правопорушення, вчинені проти журналістів, членів їхніх сімей та майна, а також за перешкоджання їх професійній діяльності; проведення постійного моніторингу дотримання прав і свобод журналістів [1].

Такий підхід відповідає реаліям сьогодення та засвідчує проблему захисту професійної діяльності журналістів, різновидом якої є викривальна журналістика, яка забезпечує прозорість політичного розвитку країни, підтримку громадянського суспільства, а також громадський контроль над органами державної влади. В даному жанрі (викривальна журналістика) робота журналіста нагадує діяльність приватного детектива, оскільки така робота спрямована на пошук фактів, які зацікавлені особи або організації намагаються приховати від суспільства [2].

Таке розслідування далеко не завжди є безпечною роботою. Так, у 2020 році кількість вбитих журналістів за викривальні репортажі збільшилася вдвічі порівняно з попереднім роком [3]. Не випадково 8 жовтня 2021 року Нобелівський комітет оголосив лауреатів щорічної номінації «Нобелівська премія миру», якими стали одразу два опозиційні журналісти: росіянин, головний редактор незалежного видання «Новая газета» Дмитро Муратов та філіппінська журналістка-розслідувачка, авторка книг про тероризм Марія Ресса. Лауріати отримали премії з формулюванням «за їхні зусилля щодо захисту свободи вираження поглядів» [4]. Присудження в 2021 році Нобелівської премії опозиційним журналістам є яскравим підтвердженням вагомості внеску викривальної журналістики у справі забезпечення миру та демократії.

З огляду на викладене, сподіваємося, що забезпечення захисту прав журналістів стане одним з очікуваних результатів Стратегії, а при реалізації її положень та розробці Плану дій з її виконання буде забезпечена повноцінна, а не формальна залученість громадськості [5].

Література

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 28 груд. 2021 р. № 685. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>.
2. Разоблачительная журналистика. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. Количество убийств журналистов выросло вдвое по всему миру. URL: <https://cpj.org/ru/reports/2020/12/>
4. Нобелівська премія миру: Дмитро Муратов з «Нової газети» і філіппінка Марія Рессо. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58841223>.
5. Волошин О. Стратегія інформаційної безпеки – 2025: що зміниться у сфері цифрових прав. URL: <https://dslua.org/publications/stratetiia-informatsiynoi-bezpeky-2025-shcho-zminytsia-u-sferi-tsyfrovyykh-prav>.

УДК 351.74:343.102:33.027 «192»(477.54)

Лесь І.О., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА НА КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Формування інституту досудового слідства пов'язане зі становленням державності, починаючи із заснування Київської Русі, де панувало усне звичаєве право (більшість цих норм не зафіксовано у збірниках права й літописах і тому не дійшло до нас). З часом звичаєве право знайшло своє законодавче закріплення у першому нормативному акті, який визначив порядок провадження окремих дій владними органами з метою встановлення істини. Цим актом стала «Руська Правда», що складалася з трьох редакцій: Короткої Правди, Просторової Правди і Скороченої Правди [1, с. 243].

Як зазначають дослідники, на той час при розгляді справ про злочини домінував обвинувально-змагальний процес [2, с. 54]. Для нього характерна активна участь осіб, зацікавлених у вирішенні конфліктів. Суд не відділений від адміністрації та виконував функції посередника при вирішенні спору між позивачем і відповідачем.

Особливо активну роль у процесі відігравав позивач за заявою. «Руська Правда» не передбачала обов'язкового проведення досудового слідства, що обумовлювалося наявністю в кримінальному судочинстві інституту «умовляння» злочинців облишити негідні справи і повернутися до чесного життя. Так, на потерпілого покладался обов'язок здійснити «обволання» – тобто повідомлення про злочин громадськості. Також потерпілий мав право переслідувати злочинця, використовуючи при цьому допомогу сусідів, а коли знаходив винуватця – передавав його до